

άνοιχτο για μια προσέγγιση του Νίτσε στην Ελλάδα αποδεσμευμένη από το φάσμα του «νιτσεϊσμού».

Άννα ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ

P. BOURDIEU - J. CARBONNIER - R. TRÈVES - Ι. ΛΑΜΠΙΡΗ-ΔΗΜΑΚΗ - Θ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΥ, *Θεσμοί της ελληνικής κοινωνίας: κοινωνία, δίκαιο, ηθική*, Πέντε κείμενα 'Αθήνα-Κομοτηνή, εκδόσεις 'Αντ. Ν. Σάκουλα, 1993, 129 σελ.

Το βιβλίο αυτό που εκδόθηκε στη σειρά *Θεσμοί της ελληνικής κοινωνίας*, όπως φανερώνει και ο υπότιτλός του περιλαμβάνει πέντε κείμενα πάνω στην κοινωνία, το δίκαιο και την ηθική. Στον πρόλογο αναφέρεται ο σκοπός της παραπάνω σειράς, που είναι η συστηματικότερη μελέτη των κοινωνικών θεσμών και η προσπάθεια συνεργασίας της κοινωνιολογίας, της κοινωνιολογίας του δικαίου και της κοινωνικής ηθικής.

Στο πρώτο κεφάλαιο, το οποίο αναφέρεται στην «'Ηθική και Κοινωνία», περιλαμβάνεται το ανέκδοτο κείμενο του Pierre Bourdieu: «Για μια πολιτική ηθικής στην πολιτική», στο οποίο αναπτύσσεται η άποψη ότι η ηθική δεν έχει πιθανότητα να πραγματοποιηθεί στην πολιτική, παρά μόνο αν δημιουργηθούν τα θεσμικά πλαίσια μιας πολιτικής της ηθικής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, που επιγράφεται «Κοινωνιολογία» περιέχεται η μελέτη της 'Ιωάννας Λαμπίρη-Δημάκη «'Ενάμισυ αιώνας κοινωνιολογίας», στην οποία η συγγραφέας μας μιλάει για τη γέννηση της παραπάνω επιστήμης μέσα από ιστορικά γεγονότα (έμφανίστηκε στα μέσα του 19ου αιώνα στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη), για τη σημασία του όρου (ο περί κοινωνίας λόγος), καθώς και για τις ιστορικές και επιστημονικές της ρίζες (ή Γαλλική και βιομηχανική επανάσταση αφενός και η φιλοσοφία, η πολιτική, η επιστημολογία, η βιολογία αφετέρου). Κατόπιν η συγγραφέας μας παραθέτει τις κυριότερες θεωρήσεις της κοινωνιολογίας (θεώρηση της συναίνεσης, δομική θεώρηση συμβολική διάδραση, έθνομεθοδολογία) καθώς και τις μεθόδους της (συγκριτική, τυπολογική, έμμεση και άμεση παρατήρηση), εξετάζοντάς την παράλληλα και ως επιστήμη και διαπιστώνοντας την ευρύτερη πολιτισμική χρησιμότητά της παρά τη σύγχρονη κρίση των κοινωνιολογικών θεωριών.

Στο τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνεται μια συνέντευξη του Jean Carbonier πάνω στην κοινωνιολογία και την κρίση του δικαίου. Στην όμιλία του αυτή ο Γάλλος καθηγητής κάνει διάκριση ανάμεσα στην κοινωνιολογία

τοῦ δικαίου τῶν νομικῶν (ἡ ὁποία ἐπιχειρεῖ νὰ δομήσει τὸ νομικὸ σύστημα σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες τῆς τυπικῆς λογικῆς καὶ βασίζεται σὲ μιὰν ἀντίδραση ἐνάντια στὸ νομικὸ φορμαλισμό) καὶ στὴν κοινωνιολογία τοῦ δικαίου τῶν κοινωνιολόγων (ἡ ὁποία προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσει μὲ ποιὸ τρόπο τὸ δίκαιο πηγάζει ἀπὸ τὴν κοινωνία, ποιά εἶναι ἡ λειτουργία του καὶ ποιοὶ οἱ σκοποὶ του). Ἀκολουθεῖ τὸ κείμενο τοῦ Θανάση Παπαχρίστου «Ἕνας αἰώνας κοινωνιολογίας δικαίου», στὸ ὁποῖο γίνεται μία ἱστορικὴ ἀνασκόπηση τῆς κοινωνιολογίας τοῦ δικαίου (ἀπὸ τὸ 1913 μὲ τὸν Eugen Ehrlich ὡς τὶς μέρες μας μὲ τὸν A.-J. Arnaud).

Στὸ τέταρτο καὶ τελευταῖο κεφάλαιο μᾶς δίνονται κάποιες βασικὲς πληροφορίες πάνω στοὺς πέντε συγγραφεῖς. Γενικὰ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι πρόκειται γιὰ ἓνα συνοπτικὸ βιβλίο ποὺ εἶναι κατάλληλο νὰ εἰσαγάγει τὸν ἀπληροφόρητο ἀναγνώστη σὲ μία ἀπὸ τὶς σημαντικότερες ἐπιστῆμες τῆς ἐποχῆς μας.

Εὐαγγελία ΜΑΡΑΓΓΙΑΝΟΥ

Jean-Marc TRIGEAUD, *Eléments d'une Philosophie Politique*, Editions Bière, Bibliothèque de philosophie comparée: Philosophie Politique -1, Bordeaux 1993, 282 pp.

Par cette œuvre originale, ingénieuse, Jean Marc Trigeaud s'engage dans une affaire merveilleuse mais non moins dangereuse et, à bien des égards, rétrograde: de démontrer que derrière et au-dessus du *jus naturae*, sur lequel, en tant que principe politique "générateur" et anti-personnel, voire injuste, se sont déjà fondées les sociétés et les Etats "de l'Ouest à l'Est" après la chute du monde ancien grec et principalement après la révolution française, se cache un *jus personnae*, absolument négligé et dévalué jusqu'aujourd'hui; un *jus* qu'il est nécessaire —en tant que principe de justice et de moralité authentiques, incarné dans une certaine mesure à la "cité" grecque ancienne— de restituer en constituant le vrai fondement de la politique. Il s'agit vraiment d'une thèse-clé dans la pensée de l'auteur développée, explicitement ou implicitement et plus ou moins analytiquement, à travers tous les chapitres (y compris l'Introduction) déjà publiés sous forme d'articles dans des *Révue*s internationales de 1989 à 1992 et couvrants des secteurs —qui se signalent comme parties de l'œuvre— tels que: I. Justice d'abord: Du politique lié à la moralité du droit, pp. 25-76. II. La *Polis* grecque: Ontoarchéologie d'un type, pp. 77-121. III. Le *Bonum commune* médiéval: Version thomiste, pp. 123-